Florentin Smarandache, **Anaximandru și misterul începutului lumii**, în *Muzeul Presei Românești,* An VI, nr. 22, mai 2026, p. 22.

MUZEUL PRESEI ROMÂNEȘTI

Prof. emerit Florentin SMARANDACHE

Anaximandru și misterul începutului lumii

Ce este la originea tuturor lucrurilor?
Anaximandru propune *apeiron*-ul – un principiu nedeterminat care deschide calea către o gândire dincolo de certitudini și forme fixe.

Ce se află la originea tuturor lucrurilor? Este o întrebare care pare simplă, dar care ascunde o dificultate profundă: cum putem gândi începutul a tot ceea ce există, fără a presupune deja ceva anterior lui?

Anaximandru, unul dintre primii filozofi ai Greciei antice, oferă un răspuns surprinzător și, în același timp, extrem de modern: originea lumii nu este un lucru concret, ci ceva nedeterminat. El numește acest principiu *apeiron* – un termen care poate fi tradus prin „nelimitat”, „indefinit” sau „nedeterminat”.

Spre deosebire de predecesorul său, Thales, care considera că apa este principiul fundamental al lumii, Anaximandru refuză să reducă realitatea la un element cunoscut. Apa, aerul sau focul sunt deja lucruri determinate, cu proprietăți specifice. Dar cum ar putea ceva determinat să dea naștere întregii diversități a lumii?

Răspunsul lui este radical: originea trebuie să fie tocmai ceea ce nu are o formă fixă, ceea ce nu este limitat de proprietăți precise. *Apeironul* nu este un obiect, ci mai degrabă o sursă deschisă, din care toate lucrurile apar și în care, într-un anumit sens, se întorc.

Această idee introduce o tensiune interesantă în gândirea filozofică. Pe de o parte, avem dorința de a explica lumea prin ceva concret, stabil și recognoscibil. Pe de altă parte, Anaximandru sugerează că adevărata origine nu poate fi prinsă în astfel de categorii. Ea scapă definiției, rămâne într-o zonă de indeterminare.

Mai mult decât atât, Anaximandru propune și o viziune asupra ordinii cosmice. Lucrurile nu apar haotic, ci într-un echilibru reglat de ceea ce el numește, metaforic, „dreptate”. Elementele se nasc, coexistă și apoi „plătesc” unele altora pentru dezechilibrele produse, revenind în *apeiron*. Este o imagine a lumii ca proces dinamic, în care contrariile se compensează.

Privită din perspectiva logicii clasice, această concepție ridică dificultăți. Cum putem gândi ceva care nu este nici determinat, nici complet nedeterminat în sens negativ? Cum poate un principiu lipsit de formă să genereze forme?

Aici intervine relevanța unor cadre moderne de gândire, precum neutrosofia. În loc să forțăm *apeironul* să fie fie „ceva”, fie „nimic”, putem accepta că el se situează într-o zonă intermediară: are un anumit grad de determinare (în măsura în care este sursă a tuturor lucrurilor), dar și un grad esențial de indeterminare (în măsura în care nu poate fi redus la o formă concretă).

Această coexistență a determinării și indeterminării nu mai apare ca o problemă, ci ca o caracteristică fundamentală a realității. *Apeironul* devine astfel nu doar un concept arhaic, ci o intuiție profundă despre natura lumii: originea nu este un punct fix, ci un câmp de posibilități.

Dacă privim prin prisma plitogeniei, lucrurile devin și mai interesante. Realitatea poate fi înțeleasă ca un sistem de atribute multiple, în care fiecare entitate este caracterizată de grade diferite de apartenență și contradicție. În acest context, *apeironul* poate fi văzut ca un „fond” din care emerg aceste atribute, fără a fi el însuși limitat de vreunul.

Prof.emerit Florentin SMARANDACHE

Această interpretare ne apropie surprinzător de gândirea contemporană. În fizica modernă, de exemplu, concepte precum vidul cuantic sau câmpurile fundamentale descriu o realitate care nu este nici „nimic”, nici „ceva” în sens clasic. La fel, în filozofie și știință, incertitudinea nu mai este considerată un defect al cunoașterii, ci o parte integrantă a ei.

Anaximandru nu avea aceste concepte la dispoziție, dar intuiția sa merge în aceeași direcție: lumea nu poate fi redusă la forme simple și stabile. Ea își are originea într-un principiu care depășește limitele gândirii binare.

În acest sens, *apeironul* nu este doar începutul lumii, ci și începutul unor noi moduri de a gândi. Un mod care acceptă că nu totul poate fi definit, că unele lucruri rămân deschise, ambigue, în devenire.

Poate că adevărata lecție a lui Anaximandru este aceasta: pentru a înțelege lumea, trebuie să acceptăm că nu o putem închide complet în concepte. Există întotdeauna un rest de nedeterminat, un spațiu al posibilului, din care apar atât lucrurile, cât și întrebările noastre despre ele.

Iar în acel spațiu începe, de fapt, filozofia.

Date despre autor:

Florentin SMARANDACHE, doctor în științe matematice, și postdoctorale, este profesor emerit de matematică la Universitatea din New Mexico, Departamentul de Matematică, Fizică și Științe ale Naturii, Statele Unite ale Americii. A obținut masteratul în matematică și informatică la Universitatea din Craiova (România), doctoratul în matematică la Universitatea de Stat din Chișinău (Republica Moldova) și postdoctoratul în matematică aplicată de la Universitatea de Științe Okayama (Japonia), și de la Universitatea de Tehnologie Guangdong, Guangzhou (China). Este fondatorul neutrosofiei (generalizarea dialecticii), mulțimilor neutrosofice, logicii, probabilității și statisticii, din anul 1995, și a publicat sute de lucrări și cărți despre fizica neutrosofică, fizica supraluminică și instantanee, nematerie, paradoxuri cuantice, teoria relativității absolute, etc. A publicat și numeroase cărți de poezie, piese de teatru, povești pentru copii, traduceri, eseuri, un roman, culegeri de folclor, amintiri de călătorie și albume de artă.